

Til: Fakultetsstyret

Sak i møtet: O-SAK 3

Møtenr: 1/2022

Møtedato: 18.2.2022

Dato: 11.02.2022

Saksnr.: 2018/6413 EIRIHAAK

Organisering av forskningen

Fakultetsstyret ønsket i februar 2018 en gjennomgang av fakultetets organisering for å vurdere om denne var hensiktsmessig. Etter å ha diskutert saken i flere møter i 2018, vedtok fakultetsstyret i desember 2018 mandat for en arbeidsgruppe som skulle forberede en kommende organisasjonsgjennomgang. I februar 2019 oppnevnte dekanen oppnevnte arbeidsgruppen under ledelse av professor Ragnhild Hennum. Arbeidsgruppen leverte sin rapport i desember 2019, der hovedkonklusjonen var at fakultetet burde vurdere organiseringen av forskningen på nivå 4, og da særlig forskergruppene. Pandemien gjorde at dette ikke ble prioritert i 2020.

I desember 2020 nedsatte fakultetsstyret en ny arbeidsgruppe under ledelse av professor Vibeke Blaker Strand. Arbeidsgruppen skulle særlig vurdere om dagens forskergruppeorganisering er hensiktsmessig. Etter et omfattende arbeid med intervjuer av både forskergrupper og enheter på fakultetet, leverte arbeidsgruppen sin rapport i desember 2021 (vedlegg 1).

Rapporten som ble lansert i et allmøte fredag 21. januar, er sendt på høring til fakultetets grunnenheter og Stipendiatrådet. Den ligger også på fakultetets nettsider, hvorfra både enkeltansatte, forskergrupper og fagmiljøer kan komme med innspill via nettskjema. Høringsfristen er 1. mars.

Etter høringsfristen vil ny forskergruppeorganisering bli diskutert med instituttlederne og drøftet med fagforeningene før dekanen fattet vedtak. Deretter vil det bli mulig for miljøer å søke om status som forsker- eller eventuelt faggrupper, slik at nye er klare før dagens forskergrupper opphører 31. juli.

Fakultetsstyret vil bli orientert igjen i møtet 17. juni.

Vedlegg:

1. Rapporten «Forskningsorganiseringen ved Det juridiske fakultet, UiO»

Saksbehandler:

Eirik Haakstad, erik.haakstad@jus.uio.no

Administrasjonsseksjonen
Kontoradr.:

Telefon: 22 85 50 50
Telefaks: 22 85 98 40
postmottak@jus.uio.no
www.jus.uio.no

Forskningsorganiseringen ved Det juridiske fakultet, UiO

Rapport avgitt av
Arbeidsgruppe for forskerorganiseringen

Desember 2021

1	INTRODUKSJON.....	2
1.2	MANDAT.....	2
1.2	BESKRIVELSE AV ARBEIDSGRUPPENS ARBEIDSMETODE OG AKTIVITET	3
2	NÆRMERE OM INFORMASJONSINNHEENTINGEN	4
2.1	FAKULTETETS VITENSKAPELIG ANSATTE	4
2.1.1	<i>Forskerfellesskapet</i>	<i>4</i>
2.1.2	<i>Ønsker om mer kontakt «på tvers» av fakultetet.....</i>	<i>4</i>
2.1.3	<i>Ekstern finansiering er positivt for forskernes tilknytning til et fagmiljø</i>	<i>5</i>
2.1.4	<i>Ønske om at organiseringen skal gjenspeile at det er svært ulik aktivitet som finner sted i det som er dagens fakultetsoppnevnte forskergrupper</i>	<i>5</i>
2.1.5	<i>Om den administrative støtten som gis ved søknader om eksterne midler.....</i>	<i>5</i>
2.1.6	<i>Fordeler og ulemper med dagens forskerorganisering på fakultetet</i>	<i>6</i>
2.1.7	<i>Annet.....</i>	<i>8</i>
2.2	INSTITUTTENE	8
2.3	FORSKERGRUPPENE	9
2.4	INTERVJU MED FAKULTETSADMINISTRASJONEN	9
3	NÆRMERE OM DAGENS ØKONOMISKE MODELL	10
3.1	RETNINGSLINJER FOR ØKONOMI	10
3.2	FORBRUK.....	11
4	FORSKERGRUPPEORGANISERINGEN VED ANDRE FAKULTET VED UIO.....	11
5	ARBEIDSGRUPPENS FORSLAG.....	15
5.1	INNLEDNING.....	15
5.2	OVERORDNET OM FORSLAGET	16
5.3	ET TOSPORET SYSTEM.....	16
5.3.1	<i>Fakultetsoppnevnte faggrupper</i>	<i>16</i>
5.3.2	<i>Fakultetsoppnevnte forskergrupper</i>	<i>18</i>
5.3.3	<i>Nærmere om gruppeledelse og medlemskap i forskergrupper og faggrupper.....</i>	<i>20</i>
5.3.4	<i>Fakultetets sentre, avdelinger og andre grupperinger.....</i>	<i>20</i>
5.4	SATSNINGSMIDLER FOR STIPENDIATER	21
5.5	ANDRE SPØRSMÅL.....	22
5.5.1	<i>Forum for forskerledere</i>	<i>22</i>
5.5.2	<i>Felles forskermøte</i>	<i>22</i>
5.5.3	<i>Styrket satsning på fellesarrangementer på fakultetet.....</i>	<i>22</i>
5.5.4	<i>Kontaktpunkter mellom instituttledere, forskergruppeledere og faggruppeledere</i>	<i>22</i>
	VEDLEGG.....	24

1 Introduksjon

Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, vedtok i 2020 å igangsette en prosess for å vurdere fakultetets forskerorganisering. Bakgrunnen var en rapport skrevet av en arbeidsgruppe, ledet av professor Ragnhild Hennum, som i 2018 så på organiseringen av Det juridiske fakultet.

Hennum-rapporten pekte spesielt på forskerorganiseringen som et område med behov for nærmere evaluering (jf. spesielt side 30-32).

I følge rapporten var organiseringen av forskningen:

«et spørsmål som utløste mange kommentarer fra de ansatte. Forskningen på fakultetet organiseres på ulike nivåer i organisasjonsstrukturen. Det skjer mye forskningsadministrativt på nivå 3, altså instituttnivå. Hoveddelen av forskningsorganiseringen skjer imidlertid på et nivå under instituttstrukturen, på nivå 4. På dette nivået i vår organisering er det en forholdsvis pluralistisk struktur som i stor grad er bygget og driftet av forskerne selv, men med ulik grad av administrativ og økonomisk støtte fra fakultet og instituttnivå ... En slik organisering bidrar til at forskergruppene treffer forskernes faglige interesser, men gjør det vanskeligere for fakultetet å ha et overordnet strategisk grep på forskergruppene, og sikrer ikke at «viktige» fag blir prioritert».

Videre pekte rapporten på følgende momenter: i) uklarhet i begrepsbruk og dermed vanskelig for interne og eksterne å skjønne hva som menes med et senter, en forskningsgruppe, et forskningsnettverk, ii) om det burde stilles flere evt. andre krav til forskerorganiseringen ved fakultetet, spesielt forskergruppene, iii) behov for å avklare roller og ansvar i fakultetets forskerorganisering.

Fakultetsstyret besluttet i 2020 å oppnevne en arbeidsgruppe som skulle se nærmere på forskningsorganiseringen ved fakultetet, herunder spesielt forskergruppeordningen.

Den 7. desember 2020 godkjente Fakultetsstyret arbeidsgruppens mandat og følgende medlemmer ble oppnevnt:

- forskningsdekan, professor Vibeke Blaker Strand (leder),
- professor Bård Anders Andreassen (Senter for menneskerettigheter),
- instituttleder, professor John Asland (Institutt for privatrett),
- stipendiat Rose Elisabeth Boyle (Institutt for kriminologi og rettssosiologi),
- professor Margrethe Buskerud Christoffersen (Institutt for privatrett),
- professor Christoffer Conrad Eriksen (Institutt for offentlig rett),
- professor Katja Franko (Institutt for kriminologi og rettssosiologi),
- førsteamanuensis Katrine Broch Hauge (Nordisk institutt for Sjørett),
- kontorsjef Øyvind Henden (Institutt for offentlig rett).

Seniorrådgiver Per Jørgen Ystehede ble oppnevnt som arbeidsgruppens sekretær.

1.2 Mandat

Arbeidsgruppens mandat lyder:

«Fakultetets forskning er organisert i forskergrupper. I dag er det til sammen oppnevnt 19 forskergrupper ved fakultetet.

Arbeidsgruppen skal belyse fakultetets forskningsorganisering, og særlig se på om forskergruppeordningen er hensiktsmessig. Gruppen skal innhente informasjon om hvordan dagens forskergrupper fungerer, og om hvilke ønsker og behov instituttene, forskergruppene og enkeltforskere har. Gruppen skal samle inn informasjon om hvordan forskningen er organisert ved tilsvarende fakulteter på Universitetet i Oslo (UiO). Arbeidsgruppen vil ha følgende sammensetning:

- Forskningsdekan Vibeke Blaker Strand
- 1 instituttleder
- 5 vitenskapelige ansatte (én vitenskapelig ansatt fra hvert institutt)
- 1 kontorsjef

Arbeidsgruppen skal i løpet av august 2021 avgi en rapport til fakultetsledelsen. Gruppen avgjør selv om den vil komme med anbefalinger til endringer av forskningsorganiseringen.». I tillegg har en representant for de midlertidig ansatte vært med i arbeidsgruppen.

1.2 Beskrivelse av arbeidsgruppens arbeidsmetode og aktivitet

Arbeidsgruppen har i 2021 hatt 7 møter.¹ På grunn av den pågående pandemien har møter våren 2021 og i desember 2021 blitt avholdt digitalt.

I lys av mandatet, stod informasjonsinnhenting sentralt i den første fasen av gruppens arbeid. Gjennom innhenting av informasjon om hvordan forskerorganiseringen – og særlig forskergruppene – fungerer i praksis, etablerte arbeidsgruppen et kunnskapsgrunnlag som den bygget på i sitt videre arbeid.

Arbeidsgruppen utarbeidet et nettbasert spørreskjema som ble sendt ut til alle fakultetets vitenskapelige ansatte (se vedlegg 1). Skjemaet ble sendt ut 25.3.2021 på både norsk og engelsk. Svarfrist var 16.4.2021. Det ble i tillegg publisert nyhetssak på norsk og engelsk på fakultetets for-ansatte-sider, som fortalte om formålet med gruppens arbeid og undersøkelsen.

Det ble foretatt intervjuer med fakultetets fem institutter, samt med fakultetsadministrasjonen. Intervjuene ble avholdt i uke 20. Arbeidsgruppen utarbeidet en intervjuguide som ble brukt under intervjuene med instituttene (se vedlegg 2). Enhetene fikk i forkant av intervjuene tilsendt intervju spørsmålene, slik at de hadde anledning til å forberede seg. Arbeidsgruppens leder og sekretær deltok i alle intervjuene, mens gruppens øvrige medlemmer rullerte slik at medlemmene deltok i intervju med et annet institutt enn sitt eget.

Arbeidsgruppen utarbeidet et spørreskjema som ble sendt ut til alle forskergruppelederne. Her ble forskergruppelederne gitt anledning til å gi skriftlige tilbakemeldinger (se vedlegg 3).

¹ Møter ble avholdt: 16.02.2021, 19.04.2021, 15.06.2021, 10.09.2021, 28.09.2021, 18.10.2021 og 10.12.2021.

2 Nærmere om informasjonsinnhenting

2.1 Fakultetets vitenskapelig ansatte

Om lag halvparten av fakultetets fast vitenskapelige besvarte undersøkelsen. Blant de midlertidige var det ca. en fjerdedel som svarte.² Til sammen var det 74 personer som besvarte spørreundersøkelsen. 53 av disse (72 % av respondentene) var fast ansatte og 21 (28 % av respondentene) var midlertidige. 51 % av de som besvarte undersøkelsen var kvinner. 43 % var menn.³

2.1.1 Forskerfellesskapet

De vitenskapelige ble spurt om hva de ønsker seg av et forskerfellesskap, og det var mange som uttalte seg i dybden om dette.

Det som ble løftet fram av de fleste, er viktigheten av å ha både en faglig og sosial møteplass, der de ansatte kan bli inspirert, få nye impulser og støtte, og bidra til hverandres forskning og tenkning. Faglig generøsitet, konstruktiv kritikk og et trygt miljø ble nevnt som viktige stikkord. Mange påpekte at et godt forskerfellesskap henger tett sammen med en god tone, respekt og en vennlig og høflig omgangsform. Det ble fremhevet at et forskerfellesskap bør være inkluderende og romme både etablerte forskere, stipendiater og vitenskapelige assistenter. Fungerende forskerfellesskap bidrar til å øke trivselen på jobb og til et bedre arbeidsmiljø på fakultetet.

Det ble også fremhevet at forskerfellesskap er viktig for rekruttering og fremdrift i arbeidet til yngre forskere. Noen nevnte at forskerfellesskap kan bidra ved utvikling av forskningssøknader. Det ble påpekt behov for at det finnes både små grupper der personer kan gå i dybden på konkrete temaer eller problemstillinger, og at det finnes bredere tematiske grupper som rommer ulike metodiske og faglige retninger. Noen løftet fram viktigheten av kontakt med praktikerfeltet. For at et forskerfellesskap skal fungere i praksis, ble det påpekt at flere personer må bruke tid og investere i fellesskapet.

På spørsmålet «Har den enkelte forsker et ansvar for å bygge et forskerfellesskap?» svarte 84 % «ja», 5,4 % svarte «nei» og 9,5 % svarte «vet ikke».

2.1.2 Ønsker om mer kontakt «på tvers» av fakultetet

På spørsmålet «Ønsker du deg at det på fakultetsnivå skal legges til rette for noe mer faglig kontakt på tvers av hele fakultetet?» svarte 56,8 % «ja», 20,3 % «nei» og 23 % «vet ikke». (Blant de som svarte på engelsk, svarte 77,8 % «ja» på dette spørsmålet, mens 11,1 % svarte «nei» og 11,1 % svarte «vet ikke».)

Det var flere som påpekte at det er for lite kontakt mellom forskerne på de ulike instituttene, både faglig og sosialt. Mange fremhevet behovet for uformelle arenaer der fakultetets ansatte kan møte hverandre. Flere viste til at det er allmøter om undervisning – og at det på forskningsområdet også bør legges vekt på felles møteplasser som muliggjør faglig diskusjon og kontakt. En god del påpekte at fakultets forskere innimellom bør kunne høre om hverandres forskning. Det ble fremhevet at fakultetet har et ansvar for å skape en felles tilhørighet blant de

² Data fra SAP (Lønn og personalsystem ved UiO) viser at det medio mars 2021 var 100 faste vitenskapelige og 81 midlertidig vitenskapelig ansatte ved Det juridiske fakultet.

³ Spørreundersøkelsen (norsk og engelsk versjon) og et sammendrag av svarene er vedlagt rapporten, se vedlegg 1. Ikke alle respondenter oppga kjønn.

ansatte. Det sosiale ble av mange nevnt som en nøkkel til også faglige møtepunkter. Aulakjelleren og Frokostkjelleren ble foreslått som mulige møtesteder. En årlig fakultetskonferanse for alle de ansatte på fakultetet ble også fremsatt som idé.

Det ble ytret ønske om at Fakultetsnytt i større grad brukes til å synliggjøre større arrangementer. Videre, at det en gang hvert semester sendes ut en samlet oversikt over kommende store arrangementer, blant annet i regi av forskergruppene, slik at fakultetets ansatte lettere får kunnskap om arrangementene og får mulighet til å planlegge for deltagelse på ulike gruppers arrangementer.

2.1.3 Ekstern finansiering er positivt for forskernes tilknytning til et fagmiljø

62 % (46 personer) oppga at de er del av et eksternt finansiert prosjekt. 37,8 % svarte at de ikke er del av et eksternt finansiert prosjekt.

50 % hadde mer enn 20 % stilling knyttet til prosjektet/prosjektene, 26% hadde mindre enn 20 % satt av til prosjektet. 24 % hadde annen tilknytning til prosjektet/prosjektene, for eksempel kun driftsmidler.

Personer som krysset av for at de er del av et eksternt finansiert prosjekt, besvarte påstanden «Prosjektet er en viktig del av mitt fagmiljø» på følgende måte: 69,6 % svarte «helt enig», 21,7 % svarte «litt enig». 8,7 % svarte «både/og». Ingen svarte «litt uenig» eller «helt uenig».

2.1.4 Ønske om at organiseringen skal gjenspeile at det er svært ulik aktivitet som finner sted i det som er dagens fakultetsoppnevnte forskergrupper

På spørsmålet «Vil det være en fordel med en organisering ved fakultetet som i større grad skiller mellom, og synliggjør, at det er svært ulik aktivitet som finner sted i det som er dagens forskergrupper?» svarte 55,4 % «ja», 16,2 % «nei» og 28,3 % «vet ikke».

2.1.5 Om den administrative støtten som gis ved søknader om eksterne midler

På spørsmålet «Hvordan synes du støtten som blir gitt ved søknader om ekstern finansiering til forskning fungerer?», var det 13,8 % som svarte «Veldig bra», 46,2 % svarte «Bra», 26,2 % svarte «Noe bra», mens ca. 14 % svarte «Mindre bra» eller «Dårlig».

Det kom ulike innspill til spørsmålet om hva som er fordeler og/eller ulemper med dagens støtteordninger på fakultetet når man skal søke om eksterne midler:

- Mange fremhevet administrasjonens svært gode kompetanse og villighet til å bistå.
- En del mente at det er for mye fokus på at forskerne skal søke om eksterne midler.
- Søknadsskriving er tidkrevende og dagens ordning gir få incentiver, fordi vitenskapelige ansatte kun – om søknaden går gjennom - oppnår frikjøp fra egen undervisning, samtidig som man får økte forpliktelser på andre områder (for eksempel økte plikter til veiledning).
- Det ligger for mye ansvar på den enkelte forsker når søknader skal skrives. Det ble tatt til orde for at administrative ressurser kunne kommet inn og bidratt gjennom å skrive ikke-faglige deler av en søknad.
- Flere mente at det er en ulempe at den administrative støtten er instituttbasert. Dette ble sett i sammenheng med at instituttene har ulik størrelse og at det derfor er forskjeller i hvor omfattende erfaring det enkelte institutt har med søknadsprosesser. Dette gjør at det blir ulik kvalitet på hjelpen forskerne får.
- Det ble foreslått at den administrative støtten burde samles på fakultetsnivå, slik at alle

får tilgang til likeverdig forskningsstøtte uavhengig av hvilket institutt man tilhører. Dette vil kunne føre til at det utvikles mer spisskompetanse.

- Det ble påpekt at dagens struktur ikke er så robust, fordi man er svært avhengig av kompetansen og tilgjengeligheten til noen få bestemte personer.
- Det ble uttrykt ønske om at fakultetet oppretter et råd/en komité som gir tilbakemeldinger på styrker og svakheter ved utkast til søknader.
- Fakultetet bør profesjonaliseres ytterligere når det gjelder hva som kreves av de ulike utlysningstypene i søkerfasen. Dette er et ledelsesansvar.
- Viktig at fakultet/institutt bistår på formaltekniske sider av prosjekter, da krav til logistikk og rapportering har blitt veldig krevende.
- Det ligger et forbedringspotensial i å bygge bedre fellesskap rundt søknadsprosessene. Søknader er noe som utvikles av de teknisk-administrative og de vitenskapelige ansatte i fellesskap, og det kommer hele institusjonen til gode.

2.1.6 Fordeler og ulemper med dagens forskerorganisering på fakultetet

De vitenskapelig ansatte ble bedt om å kommentere fordeler og/eller ulemper med dagens forskerorganisering på fakultetet.

Av positive ting med dagens ordning ble fremhevet:

- Fordeler med et stort mangfold av grupper.
- Forskergruppene kan gi yngre forskere tilgang på nettverk.
- Forskergruppene kan skape et faglig fellesskap som gjør at forskningen blir bedre.
- Fleksibiliteten i dagens ordning er et gode.
- Viktig med lite formaliteter og at initiativet kommer «nedenfra».
- Fleksibilitet og valgfrihet er bra.
- Positivt for å skape tverrfaglighet.
- Skaper kontakt på tvers av institutter.
- Miljø for å kunne søke eksterne midler.

Negative sider med dagens forskergruppeordning omhandlet: at det er krevende å finne rett balanse mellom faglig mangfold og fakultetets styring, uheldige forskyvninger av makt og ressurser, og mangler tilknyttet hvordan gruppene fungerer i praksis.

Balansen mellom mangfold og styring:

- Det er for liten vilje til sentral strukturering, slik at fleksibilitet blir gitt prioritet
- Fakultetet bør være mer «på». Det må være rom for noe mer strategisk styring og forpliktelser – samtidig som den enkelte fortsatt skal kunne bestemme over egen forskning.
- Behov for både mindre grupper – og større grupper. De større gruppene kan ses på som en form for faglig infrastruktur.
- Forskergruppenes aktiviteter kan gå i andre retninger enn der behovene ligger dersom utgangspunktet tas i det som er definert som fakultetets kjernefag, der det både er store undervisnings- og forskningsbehov.

Innspill som omhandlet den økonomiske modellens virkninger:

- Dagens ordning gir ikke insentiv til høy aktivitet, fordi alle får det samme.

- Legger bånd på fakultetets forskningsmidler – slik at det blir mindre igjen til enkeltforskere.
- Dagens ordning er for byråkratisk.
- En fastlåst struktur. Behov for større grad av fleksibilitet, for eksempel slik at man kan få støtte til aktiviteter utenom forskergruppene.
- Eksterne forskningsprosjekter er også en del av bildet – og trenger støtte.
- Andre aktiviteter enn hva som gis finansiell støtte gjennom dagens økonomiske modell for forskningsgrupper bør også få støtte.

Innspill som omhandlet forskergruppene som maktfaktorer på fakultetet:

- Gjennom forskergruppestrukturen har det i realiteten funnet sted en overføring av makt til ikke-valgte ledere, som ikke skiftes ut etter samme intervaller som valgte ledere. Det ble foreslått som en løsning å rullere lederverv. Noen ga tilbakemelding om at de mente at for mye makt ligger i for få hender.
- Forskergruppene bidrar til nye «siloer».
- Tendens til at en liten gjeng styrer skuta/at gruppene blir for innadvendte. Virker ekskluderende.
- På den annen side var det også de som mente at forskergruppelederne burde få en mer sentral plass. Synet her var at fakultetet og institutter bør ha støtteroller til forskergruppelederne.

Innspill som omhandlet hvordan gruppene fungerer i praksis:

- Forskergruppene kan fungere på tungrodd måte og være snevre.
- For lite forpliktende.
- Lite aktivitet i mange av gruppene og problemer med oppmøte ved aktivitet.
- For store grupper og vanskelig å ivareta alle medlemmene.
- Individuer (særlig kvinnelige erfarne forskere) har behov for backing som følge av stress, isolasjon osv., men det fanges ikke opp godt nok opp i dagens modell.
- Forskergruppeledere bør få uttelling i timeregnskapet. Det er for lite administrativ støtte.
- Rotete organisering. Dagens organisering innebærer en «overorganisering», der men kan være «litt med» mange steder.
- Hva som er hovedformål og aktiviteter i forskergruppene bør tydeliggjøres.
- Mye uklarhet med formål og hensikt.
- For lite forpliktelser og ansvar knyttet til deltagelse og ledelse.
- Tilfeldig hvilke områder som prioriteres.
- Synes ikke som om virkelig faglig samarbeid utvikles på grunn av forskergruppene.
- Usikkert om organiseringen genererer mer eksternfinansiering.
- Manglende informasjon.
- Overlappende grupper som en del opplevde som uheldig.

Innspill som omhandlet forholdet til instituttene:

- Viktig at det er instituttene som er de sentrale enhetene ved fakultetet. Forskergruppene må ikke bli et alternativ til instituttene.
- Forskergruppene utvanner institutt-tilhørigheten.
- Noen fremhevet at instituttstrukturen er uheldig.

Det var 91,9 % av de som besvarte undersøkelsen som opplyste at de er medlem av en eller flere forskergrupper. 8 % svarte «nei».

De som svarte at de er med i en eller flere forskergrupper, ble stilt spørsmålet «Er det noe du savner eller ønsker mer av i din/dine forskergruppe(r)?»

Her kom det innspill om at noen ønsker at gruppen skal bygge broer til miljøer utenfor fakultetet. Temaer som ellers ble nevnt var: mer aktiv deltakelse, mulighet til å legge frem skriftlige arbeider og å få kommentarer, mer tverrfaglighet, forskergruppene bør i større grad være del av fakultetets strategiske grep, mer forpliktende deltakelse, flere studenter og stipendiater som deltar i gruppen, mer samarbeid om hverandres prosjekter, mer tilbakemeldinger fra gruppens medlemmer om hva de ønsker seg. Noen nevnte et behov for grupper som er rent interne, der man ikke trenger å ta hensyn til eksterne deltakere, men der vitenskapelig ansatte kan snakke fritt.

2.1.7 Annet

Vedrørende omfang av arrangementer: 56,8 % mener at det er «passe» med arrangementer på fakultetet. 22,9 % mener det er «for mange»/«litt mange» arrangementer. 20,2 % mener det er «få»/«for få» arrangementer.

På spørsmålet «Hvor viktig er det å delta i en forskergruppe for yngre forskeres karriere og faglige utvikling?» svarte 51,5 % «veldig viktig» og 30,9 % «noe viktig». 13,2 % svarte «mindre viktig» og 4,4 % svarte «lite viktig».

På spørsmålet om hvorvidt dagens økonomiske modell er en «god økonomisk modell for finansiering av forskergruppene?» svarte 73 % «ja» og 27 % «nei».

2.2 Instituttene

Intervjuene med instituttene synliggjorde at forskergruppeorganiseringen påvirker instituttene på ulike og til dels instituttspesifikke måter.⁴

Norsk senter for Menneskerettigheter (SMR) er vertsinstitutt for 2 forskergrupper. Dette er Menneskerettigheter og bærekraftig utvikling og Menneskerettigheter, væpnede konflikter og loven om fred og sikkerhet. Forskergruppene er viktig for å knytte SMR nærmere fakultetet ellers. Dette er særlig viktig da SMR er et lite institutt.

Institutt for kriminologi og retts sosiologi (IKRS) er vertsinstitutt for 3 forskergrupper. Dette er Forskergruppen for studiet av straff, strafferett og straffegjennomføring, Forum for Juss og Samfunnsvitenskap og fra 2021: Forskergruppe i migrasjonsrett. Forskergruppene har ikke ført til så store endringer, og mange av de ansatte engasjerer seg ikke så mye i dem. Dette har til dels sammenheng med økt grad av ekstern finansiering, som påvirker instituttets virke i langt større grad enn forskergruppene. Den eksterne finansieringen fører til fare for at det danner seg et inntrykk blant de vitenskapelige av et A- og et B-lag med forskere, men også et system der de med ekstern finansiering har en bedre arbeidshverdag på fakultetet, blant annet på grunn av sterkere fagmiljøer.

Nordisk Institutt for Sjørett (NIFS) er vertsinstitutt for 2 forskergrupper. Dette er Folkerett og internasjonal styring og Naturressursrett. Instituttet er organisert i to avdelinger, og

⁴ Se vedlegg 2 for intervjuguide

forskergruppene utfyller aktiviteter som allerede finner sted. De to forskergruppene passer derfor godt inn i aktiviteter som ellers finner sted.

Institutt for offentlig rett (IOR) er vertsinstitutt for 6 forskergrupper. Dette er Rett, samfunn og historisk endring, Rett, økonomi og forvaltning (RØF), Tvisteløsning, Velferd, rettigheter og diskriminering (VERDI), Konstitusjonelle studier, og Konstitusjon og Rettigheter (KoR). IOR er et stort institutt med mange ansatte og mange av de ansatte er med i forskergrupper. Instituttet merker en «møtetretthet» når det gjelder instituttets arrangementer. Det kan være et problem at midlertidig ansatte faller mellom mange stoler og ikke får et fagmiljø på sitt område. Eksterne prosjekter og frikjøp kan skape problemer for «kabalene» som instituttet har ansvar for, for eksempel med hensyn til undervisning.

Institutt for privatrett (IFP) er vertsinstitutt for 3 forskergrupper. Dette er Marked, innovasjon og konkurranse, Arbeidsrett og arbeidslivsspørsmål, og Selskaper, markeder og bærekraft. I tillegg kommer 2 sentre: Oslo senter for kommersiell rett (som har status som forskergruppe) og Senter for rettsinformatikk (SERI). Instituttet erfarer en utfordring med at forskere uteblir fra instituttets arrangementer. Forskergruppene kan sies å motvirke «limet» på instituttet. Vitenskapelige assistenter og stipendiater kan falle mellom flere stoler, fordi det ikke blir noe faglig tilbud til dem. Det er et problem at undervisningsfagene får for lite oppmerksomhet. I tillegg skaper sentrene utfordringer i forhold til fakultetets struktur.

Senter for europarett ble fra 2020 forankret i fakultetets tre juridiske institutter (IFP, IOR og NIFS). Formelt sett har Senter for europarett status som en forskergruppe.

På instituttnivå finnes det i tillegg avdelinger, faggrupper, arbeidsgrupper mv. som danner ramme rundt forskningssamarbeid. I tillegg er også instituttene selv arrangør av faglig aktivitet for og blant ansatte. Ofte samarbeides det også om forskning på en helt uformell måte.

2.3 Forskergruppene

Spørsmål fra arbeidsgruppen ble sendt ut til de 16 ordinære forskergruppene. Åtte av gruppene besvarte spørsmålene.⁵

Gruppene viste til ulike forskergruppeaktiviteter og til at den økonomiske modellen gjør slike aktiviteter mulig. Det ble fremhevet at forskergruppene bidrar til inkludering og involvering av yngre forskere, samt samarbeid mellom kollegaer som over tid utvikler tette bånd.

Manglende anerkjennelse av at det er arbeidskrevende å lede en forskergruppe, ble løftet fram som et problem. Videre ble manglende deltakelse nevnt som et problem.

2.4 Intervju med fakultetsadministrasjonen

Dagens modell administreres av instituttene. Fakultetets administrasjon er mest direkte involvert ved gruppenes opprettelse. Tidligere måtte gruppene avlevere en årsrapport til fakultetsadministrasjonen, men det er ikke lenger et krav. Et hovedproblem som ble tatt opp, er at mange økonomiske midler ikke blir brukt opp. Dermed knyttes midler opp i systemet som kunne vært benyttet til annen forskning.

Det ble vist til at tidligere forskningsdekan, professor Alf Petter Høgberg i samtale med forskergruppeledere erfarte (fra intervjuer foretatt i 2018) at det var få, eller nesten ingen av

⁵ Se vedlegg 3 for spørreskjemaet som ble sendt ut til forskergruppelederne.

forskergruppene som fungerte som en reell arena for å utarbeide prosjektsøknader (til Forskningsrådet, Det europeiske forskningsrådet (ERC) og andre eksterne finansiører).

Det ble påpekt som en utfordring at det er uklart hva en forskergruppe skal være. Fakultetsadministrasjonen er opptatt av at det skal være en gjennomtenkt forskningsstruktur på fakultetet. Dette er et ansvar som påhviler den faglige ledelse.

Fakultetsadministrasjon fungerer også som administrativ støtte for *Forum for forskerledere*.

Det ble påpekt at Forum for forskerledere er et veldig stort forum – gitt de mange gruppene vi har i dag.

3 Nærmere om dagens økonomiske modell

3.1 Retningslinjer for økonomi

Dagens økonomiske modell for forskergruppene er beskrevet på følgende måte:⁶

«Forskergruppen vil få tildelt et grunnbeløp på kr. 60 000 per år. Dette disponeres fritt av forskergruppeleder til gruppens løpende aktiviteter og drift av gruppen. I tillegg til grunnbeløpet vil det være mulig årlig å få dekket utgifter inntil kr 120 000 ut fra ett til tre hovedkriterier.

- 1. Arbeid med en større forskningssøknad, eksempelvis samarbeidsprosjekter med flere internasjonale partnere, ERC-søknad eller Senter for fremragende forskning. Utgifter til for eksempel en vitenskapelig assistent på timebasis (til søknadsarbeidet) og/eller reiseutgifter og møtevirksomhet for å få nasjonale og internasjonale partnere på plass, vil bli dekket I tillegg kan midlene nyttes til ekstern konsulentbistand for kvalitetssjekk av søknad. Innsendt søknad må dokumenteres for å utløse midlene.*
- 2. Støtte til en større nasjonal eller internasjonal konferanse med eksterne aktører. Det er mulig å søke støtte til avlønning av studenter eller vitenskapelige assistenter på timebasis til slikt arbeide.*
- 3. Støtte til publisering av artikler og bøker. Kostnader til publisering (for eksempel Open Access) vil kunne dekkes. Det er mulig å søke støtte til avlønning av studenter eller vitenskapelige assistenter på timebasis til arbeide relatert til publisering.*

Aktiviteten det søkes midler til skal gjelde ny aktivitet og inngå i en større helhetlig plan for forskergruppen, og skal kunne ut i en større prosjektsøknad og/eller et større arrangement og/eller publikasjoner.

Det er ikke anledning til å søke midler til mindre enkeltstående seminarer eller som supplement til driftsmidler fra annen ekstern finansiering.

Versinstituttet tildeler midlene basert på kriteriene og etter søknad fra forskergruppen. Godkjennes søknaden, vil forskergruppen kunne disponere den tildelte sum i det gitte året til de kostnader som er angitt i søknaden.

Forskergruppen leverer til den frist versinstituttet fastsetter en kort rapport, der årets aktivitet og kostnader beskrives. Instituttet fører kontroll ved bruken av midlene. Fakultetet

⁶ Modellen er beskrevet på fakultetets nettside: <https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/forskningsadministrasjon/forskergrupper.html>.

refunderer instituttets kostnader etter forbruk i forbindelse med årsavslutningen av regnskapet begrenset oppad til summene ovenfor.

Forskergruppene kan også søke fakultetet om tildeling av en professor II-stilling som knyttes til forskergruppen når dette lyses ut.»

I perioden 2017- september 2019 var grunnbeløpet på kr. 30 000, men gruppene hadde mulighet til å søke om kr. 300 000 over to år.⁷

3.2 Forbruk

Vedlagt (se vedlegg 4) er en oversikt over økonomi (forbruk og inntekter) for forskergruppene i perioden 2017-2020.⁸ Forskergruppenes utgifter blir avregnet ved årsavslutning hvert år.

I tidligere modell var det i prinsippet ikke noen øvre grense for beløp det kunne søkes om. Dette endret seg med innføring av den nåværende økonomiske modellen, der beløp ble fastsatt på bakgrunn av erfaring med forbruk foregående år. At både forutsetningene for finansiering og antall grupper har variert, har gjort det vanskelig å få et helt klart bilde av forskergruppens økonomi. Tallene som presenteres nedenfor er derfor basert på anslag.

Tallene viser at i perioden 2017-2020 brukte Det juridiske fakultet til sammen cirka 3, 8 millioner NOK på fakultetets forskergrupper. Dersom alle forskergruppene hadde brukt gjennomsnittlig ramme av mulige midler i denne perioden, ville forbruket ha vært cirka NOK 6 000 000. Gitt at antall forskergrupper har variert, gir tallene et omtrentlig overslag over underforbrukets størrelse.

Oversikten viser i hovedsak at det er stor variasjon mellom forskergruppene hva gjelder forbruk. I år der en gruppe har brukt over NOK 100 000, kan dette knyttes primært til utgifter i forbindelse med avholdelse av større arrangementer/konferanser. Det er kun en sjelden gang at midler har blitt brukt for å søke om eksterne midler/ søknadsarbeid.

4 Forskergruppeorganiseringen ved andre fakultet ved UiO

Det finnes ingen enhetlig forskergruppeorganisering hverken i UoH-sektoren eller ved UiO, noe som gjør det vanskelig å sammenligne organiseringen ved Det juridiske fakultet med andre institusjoner.

Ved Det Samfunnsvitenskapelige fakultet (SV) oppnevnes for eksempel ikke forskergrupper av fakultetet, men av instituttene – noe som til dels kan ha sammenheng med størrelsene på de ulike instituttene ved SV-fakultetet og at instituttene der opererer mer autonomt enn ved Det juridiske fakultet.

⁷ Se Hennum-rapporten s. 20.

⁸ Markeringer i rødt viser underskudd ved årsavslutning. Markering i lysegrønt/blått viser underforbruk. Merk: I denne oversikten er Oslo Senter for kommersiell rett med, men ikke Forskergruppen for Migrasjonsrett, da denne ble opprettet desember 2020. Oslo Senter for kommersiell rett ble opprettet i 2019, men tiltakskode ble overført fra en tidligere Forskergruppe ved IFP som ble avviklet. Merk også at det er noen usikkerheter med disse tallene da det kan ha vært feilpostert midler, og at overskudd også kan ha med å gjøre inntekter fra andre steder.

Det utdanningsvitenskapelige fakultet (UV) har en organisering som ligner Det juridiske fakultet, ved at det er etablert forskergrupper med medlemmer på tvers av fakultetet. For disse gruppene er det etablert retningslinjer som på en mer inngående måte setter krav til gruppenes organisering, drift og måloppnåelse enn det som til nå har vært gjort ved Det juridiske fakultet. Det som særdeles skiller UV fra ordningen ved Det juridiske fakultet er at de i tillegg har en «to-trinns ordning» for etablering av forskergrupper, samt et mye mer omfattende kontroll og kvalitetssikringssystem for å følge opp gruppene. Videre, at forskergruppers økonomiske handlingsrom knyttes sterkere opp til målbare variabler for produksjon (publiseringspoeng osv.). Det er også formalisert mer omfattende retningslinjer for mulighet til styring av forskergruppene for i-ledelse, dekanat og Fakultetsstyre.

Organiseringen ved UV gir et referansepunkt som kan være nyttig ved diskusjonen om den fremtidige forskergruppeorganiseringen på Det juridiske fakultet og arbeidsgruppen vedlegger derfor UVs retningslinjer.⁹ Nedenfor gis en kort beskrivelse av noen hovedmomenter ved organiseringen på UV.

Den tverrfakultære forskergruppeorganiseringen ble bestemt av styret ved UV i 2014. Formålet med gruppene ble beskrevet slik:

«Organiseringen av fakultære forskergrupper står sentralt som virkemiddel i fakultetets implementeringsarbeid av egne faglige prioriteringer og er en strategisk satsning for å oppfylle forventningene i fakultetets Strategiske plan til 2020. Formålet med de fakultære forskergruppene er å styrke forskningens kvalitet og volum ved blant annet:

- å styrke forskningssamarbeidet på enhetene og fakultetet
- å styrke fakultetets arbeid med innovasjon og brukerrelevans
- å skape gode vilkår for økt publisering av høy kvalitet
- å etablere støttestrukturer som bidrar til eksternfinansiert forskning og eksternt forskningssamarbeid
- å legge til rette for systematisk forskningsledelse
- å skape attraktive fagmiljøer for professorer, førsteamanuenser, forskere, post.doc., doktorgradskandidater og masterstudenter.

En fakultær forskergruppe “oppnevnes av dekan etter søknad og innstilling fra institutt-/senterleder. [...] Forskergruppen skal knytte til seg forskerrekrutter. Det forventes at forskergruppene også har tiltak rettet mot masterstudenter.”

Forskergruppeleder har ikke personalansvar for gruppens medlemmer, men har ansvaret for drift og utvikling av forskergruppens virksomhet i overensstemmelse med kriteriene som ligger til grunn for en fakultær forskergruppe. Forskergruppeleder frikjøpes 10% av egen stilling (undervisningsdelen) som kompensasjon for den tiden vedkommende bruker på ledelse.

En forskergruppe kan bestå av forskere på tvers av fakultetets enheter. Medlemmer skal ha hovedtilknytning i én forskergruppe. En forsker kan ha assosiert tilknytning til andre grupper,

⁹ Se vedlegg 5.

men all produksjon tilfaller den forskergruppen man er medlem i (publiseringspoeng, eksterne midler og annet).

Lederen for vertsinstituttet skal ikke ha personalansvar for forskere med andre tjenestesteder enn deres eget, men vedkommende har blant annet et særlig ansvar for å samarbeide tett med forskergruppelederen og de andre enhetslederne som har medarbeidere knyttet til forskergruppen. Dersom det anses mest hensiktsmessig, kan dekanen i enkelte tilfeller bestemme at de oppgaver som på hviler vertsinstituttet og vertsinstituttets leder, i stedet skal utføres av fakultetet.

UV åpner for etablering av to kategorier av forskergrupper; a) Ordinære forskergrupper og b) Oppstartgrupper.

Det settes følgende kriterier for en ordinær forskergruppe:

Gruppesammensetning

En ordinær fakultær forskergruppe består av minst fire medlemmer (fast vitenskapelig ansatt) i professor- og/eller førsteamanuensis- og/eller forskerstillinger og minst 2 juniorforskere (post.doc./stipendiater, forsker 1108). Dersom antall juniorforskere er lavere, kan man vurdere dette dersom dette er redegjort for i søknaden.

Forskergruppeleder

Leder av forskergruppen skal være fast ansatt professor/1. amanuensis/forsker med doktorgrad.

Forskningsprogram

Forskergruppens forskningsaktiviteter ligger innenfor fakultetets til enhver tid prioriterte områder.

Forskningsandel

Medlemmene i professor og førsteamanuensis/forsker stillinger skal normalt ha 100% av sin forskningstid inn i gruppen (50% av en kombinert stilling), men kan være assosierte medlemmer av andre grupper.

Publiseringsprofil

Minstekrav for å danne og opprettholde en ordinær fakultær forskergruppe er at publikasjonspoengene totalt for gruppen utgjør et snitt på 10 de tre siste år (inkluderer ikke inneværende år/søknadsåret). Skjønn kan imidlertid utøves for nyansatte eller personer som har vært i permisjon, innehatt ledelsesoppgaver osv.

Videre har de ordinære fakultære forskergruppene ansvar for å organisere forskningsseminarer i doktorgradsprogrammet. Det forutsettes at doktorgradskandidater og post doc deltar i gruppens aktiviteter og bidrar til gruppens utvikling.

Når det gjelder forskningsaktivitet, skal gruppene blant annet ha søkt eksterne forskningsmidler de siste to år, de skal normalt synliggjøre en prosjektportefølje med eksterne midler i hovedsak knyttet til NFR og/eller EU midler, utvikle forskningsprosjekter med internasjonal profil, delta i internasjonale forskningsprosjekter, skape et internasjonalt forskningsnettverk for personer i rekrutteringsstillinger (stipendiater & post.doc.), initiere forskerkurs innenfor gruppens forskningsfelt i samarbeid med Programrådet for forskerutdanning (PFU), bidra til forskningssamarbeid både internt i forskergruppen, på tvers av forskergrupper og enheter og eksternt/nasjonalt/internasjonalt, og ha som målsetting å øke andelen nivå 2 publikasjoner.

Muligheten til å starte en forskergruppe med status som Oppstartgruppe er begrenset til «nyansatte forskere som ønsker å utvikle forskningsområder som ikke er dekket av ordinære forskergrupper.» Status som oppstartgruppe er av midlertidig karakter. Gruppen må i løpet av tre år kunne møte kravene til ordinære forskergrupper. Følgende kriterier foreligger for å bli oppnevnt som oppstartgruppe:

- En oppstartgruppe består av minimum to fast vitenskapelige ansatte i professor- og/eller førsteamanuensis- og/eller forskerstillinger.
- Forskergruppeleder skal være tilsatt i fast vitenskapelig stilling ved fakultetet i løpet av de tre siste årene (når det søkes)
- Forskergruppens forskningsaktiviteter ligger innenfor fakultetets prioriterte områder
- Medlemmer i faste stillinger skal normalt ha 100% av sin forskningstid inn i gruppen, men kan være assosierte medlemmer av andre grupper
- Forskergruppen må i søknaden sannsynliggjøre potensiale for internasjonal publisering
- Forskergruppen må legge frem en plan som viser hvordan gruppen vil kunne nå status som ordinær forskergruppe innen tre år

Oppnevnelsen av forskergrupper gjelder for en løpende periode på tre år av gangen eller inntil en intern (inklusive årlige regnskaps- og budsjettgjennomganger) eller ekstern evaluering av virksomheten gir et endringsresultat.

Både ordinære forskergrupper og oppstartgrupper får et definert beløp pr medlemmer knyttet til fakultetets faste vitenskapelige ansatte (professor, førsteamanuensis, forsker (1183, 1109), universitetslektorer og for rekruttmedlemmer (forsker 1108, post.doc og stipendiater). Tildelt beløp vil være likt for hvert medlem, men kan i løpet av neste tre-års periode bli justert noe høyere for rekruttmedlemmer enn for øvrige medlemmer.

I tillegg gis *insentivmidler* til de ordinære forskergruppene. For eksempel får gruppene et definert beløp pr publiseringspoeng for nivå 1 publiseringer med høy ISI impact (impact på 1 og over) og nivå 2 publiseringer. Innsendte søknader til EU, NFR og NORDFORSK som innvilges eller får vurderinger over en definert terskel utløser økt støtte.

Dekanen kan foreta endringer i vedtak om hvorvidt en gruppe er definert som fakultær forskergruppe, dersom en forskergruppes aktivitet og bruk av midler ikke samsvarer med søknad om midler eller ikke lenger faller inn under kriterier for en fakultær forskergruppe.

Dagens forskergrupper ved UV er oppnevnt for 2018-2021. Det planlegges å videreføre ordningen og opprette nye grupper 2022.

5 Arbeidsgruppens forslag

5.1 Innledning

Forskningssamarbeid blant fakultetets forskere finner sted innen ulike rammer, og samarbeidsformene er mer eller mindre formelle. Mye samarbeid finner sted i tilknytning til et av fakultetets institutter, for eksempel gjennom instituttforankrede faggrupper, avdelinger, nettverk mv. Samarbeid finner også sted i tilknytning til undervisning, mellom deltakere i eksternt finansierte prosjekter eller mer ad hoc.

Dagens forskergrupper er opprettet av fakultetet, og denne fakultetsorganiseringen kommer i tillegg til annen aktivitet. Formålet med opprettelsen av forskergrupper er å «legge til rette for forskning av høy kvalitet i gode forskningsmiljøer.»¹⁰

Forskergruppene er oppgitt å ha følgende viktige oppgaver:

- å skape gode fagmiljøer
- å styre forskningssamarbeidet på fakultetet
- å stimulere til vitenskapelig publisering, forskningsformidling og forskningskommunikasjon
- å bidra til internasjonalisering av forskningen
- å skape plattformer for eksterntfinansiert forskning og for eksternt forskningssamarbeid.

Arbeidsgruppen mener at fakultetet også i fremtiden bør ha en struktur for forskningsorganisering på nivå 4, det vil si nivået under instituttene.

Utgangspunktet for fakultetets forskerorganisering på nivå 4 har vært enkeltforskeres faglige interesser. Dette må blant annet ses i sammenheng med at kvaliteten på forskningen anses å henge nøye sammen med forskernes akademiske frihet.¹¹ Vi mener at en slik nedenifra og opp-tilnærming er viktig også fremover. Dagens modell kjennetegnes av forutsigbarhet og ikke for mye byråkrati. Også dette er viktige utgangspunkter for forslaget som her legges frem.

Både Hennum-rapporten og informasjonsinnhentingene foretatt av arbeidsgruppen, peker på noen utfordringer ved dagens forskningsorganisering ved fakultetet. Arbeidsgruppen foreslår i denne rapporten noen endringer i dagens modell. I tillegg til forslaget som fremsettes, mener arbeidsgruppen at den brede informasjonsinnhentingene har en selvstendig verdi for Fakultetsstyret, dekanat og instituttledelse.

¹⁰ Se <https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/forskningsadministrasjon/forskergrupper.html>.

¹¹ Dette fremkommer for eksempel i Strategi 2030 for Det juridiske fakultet.

5.2 Overordnet om forslaget

Arbeidsgruppen mener at dagens system med fakultetsoppnevnte forskergrupper utgjør et viktig organisatorisk grep for mange av fakultetets forskere og fagmiljøer. Gruppene bidrar til å fremme samarbeid, de har en synlig plass i fakultetets struktur, og de opererer innenfor forutsigbare økonomiske rammer, noe som muliggjør aktivitet. Samtidig viser informasjonen som arbeidsgruppen har innhentet at det er stor variasjon både når det gjelder aktivitetsnivå og deltakelse i de ulike gruppene. Etter arbeidsgruppens syn, legger dagens modell i for stor grad opp til at faglig samarbeid skal føres inn i fasongen av en forskergruppe.

Arbeidsgruppen foreslår et tosporet system bestående av både *fakultetsoppnevnte faggrupper* og *fakultetsoppnevnte forskergrupper*.

Særlig tre hensyn står sentralt i forslaget som her legges frem:

- Samarbeid: Fakultetets forskerorganisering skal fremme forskningssamarbeid på tvers av fakultetets ulike institutter.
- Mangfold: Organiseringen skal fremme et mangfold av forskningssamarbeid og må derfor ha en viss fleksibilitet i sin innretning. Det bør legges til rette for både langvarige forskningsstrukturer og mer kortsiktige samarbeidsformer.
- Forutsigbarhet: Modellen skal sikre forutsigbare økonomiske rammer.

Etter arbeidsgruppens syn vil et tosporet system bestående av både fakultetsoppnevnte forskergrupper og fakultetsoppnevnte faggrupper, legge godt til rette for ulike former for forskningssamarbeid på fakultetet. Etter arbeidsgruppens syn bør antallet forskergrupper reduseres, slik at dette forbeholdes grupper som har en viss varighet, størrelse og aktivitet. Faggruppene er ment å dekke en stor variasjon av samarbeid, og det foreslås at det stilles relativt få krav for å kunne opprettes som faggruppe.

I evalueringen av forskningen på fakultetet (JUREVAL)¹², ble det påpekt at fakultetet har en komplisert organisatorisk struktur. Et tosporet system kan sies å føre til en ytterligere kompleks og uoversiktlig forskningsorganisering. Vi mener imidlertid at en reduksjon av antallet forskergrupper i seg selv vil være et bidrag til en mer oversiktlig modell. Opprettelse av fakultetsoppnevnte faggrupper er et nytt organisatorisk grep. Dette vil forhåpentligvis kunne stimulere til nye prosjekter og forskningsaktivitet, noe som er i tråd med JUREVAL-anbefalingene.

Arbeidsgruppen anbefaler at den tosporede modellen, om den innføres, blir gjenstand for evaluering for eksempel etter 5 år.

Arbeidsgruppens informasjonsinnhenting synliggjorde at dagens organisasjonsmodell kan føre til at noen stipendiater risikerer å falle «mellom flere stoler» når det gjelder forskningssamarbeid og faglig aktivitet. Som følge av dette foreslår arbeidsgruppen at det settes til side egne satsningsmidler for denne gruppen, se denne rapporten punkt 5.4.

5.3 Et tosporet system

5.3.1 Fakultetsoppnevnte faggrupper

Formål:

Fakultetsoppnevnte faggrupper skal bidra til forskning og/eller undervisning av høy kvalitet

¹² Se <https://www.forskningsradet.no/siteassets/publikasjoner/2021/jureval-uo.pdf>, publisert i november 2021.

og til styrket samarbeid og gode fagmiljøer på fakultetet. Fakultetsoppnevnte faggrupper skal ivareta forskernes behov for fleksibilitet, ved at grupper kan opprettes på tidspunkter – og for perioder – som forskerne selv anser som gunstige.

Fakultetets faggrupper kan ha ulike ambisjoner. Det kan dreie seg om kortvarige samarbeidsformer, om små grupper som samarbeider på mer avgrensede områder eller om mer langvarig samarbeid som ikke er organisert som en fakultetsoppnevnt forskergruppe. En faggruppe kan vokse frem fra andre samarbeidsrelasjoner. En faggruppe kan også utvikles i kjølvannet av et eksternt finansiert prosjekt, forutsatt at faggruppens planlagte innretning og aktivitet ikke overlapper med aktivitet som allerede er finansiert gjennom eksterne midler.

Oppnevning, varighet og drift:

Det foreslås at det kan søkes én gang per år om å bli opprettet som faggruppe. Søknad skal sendes innen 1. desember hvert år, og gruppene som godkjennes får oppstart 1. januar påfølgende år.

Det foreslås at fakultetets faggrupper opprettes for en periode på inntil 3 år om gangen. Opprettelsestiden styres av gruppenes ønsker og behov og må være minimum 1 år. Det kan søkes om forlengelse eller fornyelse etter samme prosedyrer som gjelder for oppnevning av faggrupper.

Arbeidsgruppen foreslår at faggruppene opprettes av dekanen. Før oppnevning bør søknader om opprettelse som faggrupper være gjenstand for informasjonsutveksling og diskusjon på instituttledermøte. Dette bør skje i desember hvert år, etter at søknadsfristen har utløpt. Arbeidsgruppen mener at det som utgangspunkt ikke bør være noe maksimalt antall fakultetsoppnevnte faggrupper. Det er ønskelig med et mangfold av samarbeidsaktiviteter.

Faggruppene skal formelt driftes av et vertsinstitutt. Vertsinstituttet bør som hovedregel være instituttet der gruppelederen har sin arbeidsplass. I praksis forventes det at faggruppene i stor grad er selvdrevne, med unntak av større arrangementer.

Krav:

Faggruppene må ledes av en vitenskapelig fast ansatt ved fakultetet (professor, førsteamanuensis eller lektor).

I tillegg til leder, må en faggruppe minst ha **to andre primærmedlemmer** blant fakultetets fast eller midlertidig vitenskapelig ansatte (stipendiater og postdoktorer). For definisjon av primærmedlem, se denne rapporten punkt 5.3.3. Eksterne, det vil si personer ansatt ved andre fakulteter ved UiO og/eller utenfor UiO, kan inviteres til å delta i gruppens aktiviteter.

I en søknad om opprettelse må tema for faggruppen oppgis. I tillegg må gruppen angi hva slags aktivitet samarbeidet går ut på, skissere aktivitetens innhold, tidsperioden gruppen ønskes opprettet for, og det må oppgis hvem som er gruppens primærmedlemmer.

Det foreslås ingen rapporteringskrav.

Økonomi:

Faggruppene kan til sin aktivitet disponere inntil kr. 40 000 i grunnbeløp per år. Beløpet kan disponeres fritt av faggruppens leder, innenfor de formelle begrensninger som følger av

regelverk i UiO/Staten. Kontorsjef for gruppens vertsinstitutt følger opp økonomistyringen i samarbeid med faggruppens leder.

Synlighet:

Fakultetsoppnevnte faggrupper blir synliggjort på fakultetets nettsider. Medlemskap i en eller flere faggrupper vil også synliggjøres på nettsiden til fakultetets forskere.

5.3.2 Fakultetsoppnevnte forskergrupper

Formål:

Fakultetsoppnevnte forskergrupper skal bidra til forskning av høy kvalitet, til styrket forskningssamarbeid på tvers av fakultetets institutter, til gode fagmiljøer for både rekrutter og seniorforskere ved fakultetet, og til nettverksbygging. Det er også et siktemål at fakultets forskergrupper gir bidrag inn til relevante undervisningsfag.

Forskergruppene skal bidra til at det utvikles gode søknader om eksterne midler fra fakultetets forskere.

For å oppnå formålene, må forskergruppene ha en viss størrelse, ha planer hvert semester om aktivitet, og de må ha til hensikt å initiere og støtte opp om søknader om eksterne midler fra gruppens medlemmer. Det er en fordel om forskergrupper har tett kontakt med eksterne miljøer og at de har en plan for å fremme slik kontakt. (Dette er nærmere beskrevet nedenfor under overskriften «Krav».)

Oppnevning, varighet og drift:

Det foreslås at forskergrupper opprettes for en periode på inntil 5 år. Arbeidsgruppen mener at det etter 5 år bør legges opp til en ny runde med søknader og opprettelse av fakultetsoppnevnte forskergrupper.

Arbeidsgruppen mener at fakultetet for perioden 2022-2027 bør redusere antallet forskergrupper.

Arbeidsgruppen mener at det ikke bør opprettes tematisk konkurrerende og/eller overlappende forskergrupper.

Det foreslås at forskergrupper oppnevnes av dekanen, basert på disse retningslinjene og en vurdering av hvordan forskergruppene fordeles på ulike vertsinstitutter. Programråd for forskerutdanningen (PFF) er rådgivende organ. Søknad om opprettelse som forskergruppe skal støttes fra vertsinstituttet til den som foreslås som leder.

Dagens forskergrupper er opprettet av fakultetet, men driftes av et vertsinstitutt.

Arbeidsgruppen foreslår at denne ordningen videreføres. Som hovedregel skal fakultetsoppnevnte forskergrupper være lagt til instituttet der forskergruppelederen har sin arbeidsplass. Ved rullerende lederstruktur der gruppens ledere har arbeidsplass på ulike institutter, tas det stilling til vertsinstitutt gjennom dialog mellom de berørte institutter, lederne i den aktuelle forskergruppe og fakultetet.

Krav:

Forskergruppene må ha en tydelig forskningsledelse bestående av en leder og eventuelt en nestleder. Rullerende lederskap kan foreslås. En forskergruppe må ledes av en fast vitenskapelig ansatt (professor, førsteamanuensis eller lektor). For å realisere

forskergruppene om blant annet nettverksbygging, bør forskergrupper helst ha eksterne medlemmer. Dette kan være forskere som ikke er ansatt ved fakultetet, eller andre som arbeider innen feltet.

I tillegg til leder, må en forskergruppe minst ha **5 andre primærmedlemmer** blant fakultetets faste eller midlertidig vitenskapelig ansatte (stipendiater og postdoktorer). For definisjon av primærmedlem, se punkt 5.3.3.

En forskergruppe bør ha primærmedlemmer fra **minst to av fakultetets institutter**. Unntak fra dette må begrunnes særskilt.

I en søknad om opprettelse skal det inngå en begrunnelse for hvorfor organisering som forskergruppe er å foretrekke. I tillegg må det angis tema for gruppen, samt gis en beskrivelse av gruppens overordnede planer for perioden som forskergruppe. Her skal det gis informasjon om hvordan gruppen vil bidra til nettverksbygging innad på fakultetet, til samarbeid og til fagutvikling. Det må reflekteres over hvordan gruppen vil bidra til at gruppens medlemmer utvikler søknader om eksterne midler. Det bør videre reflekteres over på hvilken måte gruppens aktivitet kan bidra til relevante undervisningsfag. Det må oppgis hvem som er gruppens primærmedlemmer og hva de skal bidra med i forskergruppens arbeid. Det skal også gis en kort beskrivelse over assosierte medlemmer i gruppen.

Innen utløpet av hvert kalenderår skal forskergruppene utarbeide en redegjørelse for gruppens aktivitet i inneværende år og om planene for videre aktivitet, herunder om planer for å søke eksterne midler. Redegjørelsene skal sendes fakultetsadministrasjonen og gjennomgås av dekanatet. Ved manglende rapportering vil videre økonomisk støtte ikke gis før rapport foreligger.

Forskergruppene må være åpne for alle som ønsker å være medlem (primærmedlem eller assosiert medlem).

Forskergruppeleder skal minst en gang i året invitere gruppens medlemmer til å komme med forslag og diskutere gruppens bruken av økonomiske midler.

Økonomi:

Arbeidsgruppen foreslår at dagens økonomiske modell videreføres. Modellen er beskrevet i denne rapporten punkt 3.1. Dette vil si at forskergruppene til sin aktivitet kan disponere inntil kr. 60 000 i grunnbeløp per år. Beløpet disponeres fritt av forskergruppens leder, innenfor de formelle begrensninger som følger av regelverk i UiO/Staten. Kontorsjef for gruppens vertsinstitutt følger opp økonomistyringen i samarbeid med forskergruppens leder.

I tillegg til grunnbeløpet vil det være mulig årlig å få dekket utgifter inntil kr 120 000 ut fra ett til tre hovedkriterier: 1) Arbeid med større forskningssøknad(er). 2) Støtte til en større nasjonal eller internasjonal konferanse med eksterne aktører. 3) Støtte til publisering av artikler og bøker, inklusiv støtte til «open access»-publisering.

Arbeidsgruppen foreslår at modellen utvides til å omfatte et fjerde punkt: Støtte til forskningsformidling.

Når det gjelder støtte til arbeid med større forskningssøknader, foreslår arbeidsgruppen å utvide dagens beskrivelse noe, slik at det eksplisitt fremkommer at også utgifter til arbeid med

søknader til NFR, til nordiske finansieringskilder og samarbeidsprosjekter med nasjonale partnere omfattes.

Det foreslås også å utvide punktet om støtte til nasjonale eller internasjonale konferanser slik at det omfatter aktivitet knyttet til langsiktig nettverksbygging innenfor forskergruppens fagområde.

Synlighet:

Forskergruppene blir synliggjort på fakultetets nettsider. Medlemskap i en eller flere forskergrupper vil også synliggjøres på nettsiden til fakultetets forskere.

Uttelling i timeregnskapet:

Dette forslaget innebærer noen økte krav til forskergruppene sammenlignet med dagens modell, og arbeidsgruppen mener at det bør gis noe uttelling i timeregnskapet for å være forskergruppeleder. Det foreslås at forskergruppeleder får 10 timers uttelling i timeregnskapet per semester. Forskere som har opparbeidet seg plustimer på mer enn ett semester i timebanken (332,5 timer undervisning og 70 timer eksamen), kan isteden velge B-tillegg i lønn.

5.3.3 Nærmere om gruppeledelse og medlemskap i forskergrupper og faggrupper

Det foreslås at en person kan lede enten en fakultetsoppnevnt forskergruppe eller en fakultetsoppnevnt faggruppe om gangen. (En fast vitenskapelig ansatt kan imidlertid lede et eller flere eksternt finansierte prosjekter i tillegg til å lede en forskergruppe eller en faggruppe.)

Å være *primærmedlem* vil si at man er blant de tellende medlemmer ved opprettelsen av en gruppe. Arbeidsgruppen foreslår at fakultetets vitenskapelig ansatte ikke kan være *primærmedlem* i mer enn to grupper (forskergrupper/faggrupper) til sammen. Fakultetets ansatte kan imidlertid velge å være *assosiert medlem* i så mange grupper som vedkommende selv ønsker. Det skal også være mulig å delta på enkeltarrangementer i grupper man ikke er medlem i.

Lederen av en forskergruppe eller faggruppe telles som ett *primærmedlem*.

5.3.4 Fakultetets sentre, avdelinger og andre grupperinger

Fakultetet har i dag tre sentre: Senter for europarett, Senter for rettsinformatikk og Oslo senter for kommersiell rett. (I tillegg kommer Norsk senter for menneskerettigheter, som heter «senter», men som i realiteten er et institutt, det vil si en av fakultetets grunnenheter.) Innholdsmessig skiller Oslo senter for kommersiell rett seg fra de to øvrige sentrene, ved at formålet er å være en møteplass for akademikere og praktikere, og tilby seminarer for deltakere fra academia og det praktiske rettsliv. Forskerne tilknyttet Senter for europarett er lokalisert sammen. Det samme gjelder forskerne ved Senter for rettsinformatikk. Disse to sentrene har en lang historikk på fakultetet.

De tre sentrene er, i likhet med forskergruppene, en del av nivå 4 i fakultetets organisasjonsstruktur. Formelt sett har Senter for europarett og Oslo senter for kommersiell rett status som forskergrupper.

I dekanvedtak JF - 2019/5 om opprettelse av Oslo senter for kommersiell rett, ble det besluttet at den tidligere Forskergruppen for formue- og kapitalmarkedsrett skulle nedlegges og heller videreføres gjennom Oslo senter for kommersiell rett. Oslo senter for kommersiell rett skulle

«tre inn i» den opphevede gruppens rettigheter og plikter. Senteret ble opprettet uten opphørsdato og ble planlagt evaluert tidlig i 2024, etter fem års drift.

I dekanvedtak JF - 2019/27 om fornyelse av Senter for europarett ble det slått fast at Senteret skulle «ha et formelt definert samarbeid med Forskergruppen for marked, innovasjon og konkurranse, men de ansees som to ulike enheter. Samarbeidet gjelder for en periode på inntil fire år da spørsmålet på nytt skal avgjøres av fakultetet.» Videre het det at «[s]enteret anses som forskergruppe etter fakultetets regler om dette så langt det passer.»

De to dekanvedtakene synliggjør at Oslo senter for kommersiell rett og Senter for europarett er opprettet med formål som gjør at virksomheten deres skiller seg fra de tidsbegrensede fakultetsoppnevnte forskergruppene.

Etter arbeidsgruppens syn vil det være fornuftig å etablere et tydeligere skille mellom tidsbegrensede fag- og forskergrupper, og sentre som ikke har noen tidsbegrensning. Dette er også i tråd med anbefalingen i JUREVAL om at fakultetet bør ta grep for å gjøre den organisatoriske strukturen enklere enn i dag. Et slikt skille er ikke i veien for at ansatte ved fakultetets sentre på ordinær måte kan søke om å etablere fakultetsoppnevnte fag- og/eller forskergrupper ut ifra kriteriene i denne rapporten.

Formaliseringen av Oslo senter for kommersiell rett og Senter for europarett behandles ikke nærmere i denne rapporten. Dette bør behandles separat.

Arbeidsgruppen har ikke til hensikt å begrense mangfoldet av samarbeidsformer på instituttene og ellers på fakultetet. Arbeidsgruppen vil imidlertid oppfordre både institutter og fagmiljøene til å vurdere om enkelte strukturer kan legges ned og isteden finne en form innenfor forslaget som her fremmes.

5.4 Satsningsmidler for stipendiater

Informasjonsinnhentingens særlig fra instituttene synliggjorde at det er temmelig stor variasjon når det gjelder hvilket fagmiljø en stipendiat tilbys på fakultetet. En basisfinansiert stipendiat får ikke nødvendigvis dekket sitt behov for fagmiljø gjennom eksisterende forskergruppestruktur. Stipendiater som ikke er del av et eksternt finansiert prosjekt, er mer sårbare enn stipendiater som er knyttet til eksternt finansierte prosjekter. Arbeidsgruppen mener det er behov for å stimulere til faglig aktivitet som støtter opp om prosjektene til en del av fakultetets stipendiater, og særlig basisfinansierte stipendiater. Dette vil først og fremst være aktuelt ved faglig aktivitet som stipendiaten ikke kan bruke driftsmidler til eller der det ikke foreligger andre støtteordninger. Med faglig aktivitet menes for eksempel arrangement av mindre seminarer/konferanser, eller støtte til publisering.

Arbeidsgruppen forslår at stipendiater kan søke om inntil kr. 25 000 som et engangsbeløp. Midlene skal brukes til faglig aktivitet som har til formål å støtte opp om kandidatens prosjekt. Søknad må inneholde en kort beskrivelse av aktivitetens formål og på hvilken måte aktiviteten støtter opp om phd-prosjektet. Søknad sendes fra kandidaten selv, i samarbeid med enten en fakultetsoppnevnt forskergruppe, en fakultetsoppnevnt faggruppe, eller kandidatens hoved- og/eller medveileder på fakultetet.

Søknad sendes forskningsdekanen/PFF, som behandler søknaden. Søknader behandles løpende.

5.5 Andre spørsmål

5.5.1 Forum for forskerledere

Arbeidsgruppen mener det er viktig med møteplasser der faglige ledere kan diskutere med hverandre. Samtidig har ikke forum for forskerledere fungert så godt. Dette har sammenheng med at forumet er stort, det er stor variasjon i forskerledernes erfaringer og behov, og forumet har ikke en helt tydelig profil.

Arbeidsgruppen foreslår at forumet legges ned når den nye forskningsstrukturen eventuelt innføres. Istedenfor et forum for forskerledere, foreslås det å innføre ulike tematiske møteserier som i større grad treffer enkeltforskernes behov og som spisses inn mot prioriterte områder. Forslag til områder er prosjektledelse, søknadsskriving, nettverk for yngre vitenskapelig ansatte, for kvinnelige ledere og for internasjonale forskere. I dette arbeidet bør fakultetet samarbeide med LIMU. Slike tiltak vil også respondere på noen av anbefalingene i Forskningsrådets evaluering av juridiske forskning (JUREVAL), som ble publisert i november 2021.

Det kan ikke utelukkes at det bør opprettes et større forum på et senere tidspunkt, men dette bør ikke gjøres før fakultetet ser et behov for det. Dette må også ses i sammenheng med hvordan den nye modellen for forskerorganisering utvikler seg.

Dersom forum for forskerledere legges ned, foreslås det at forskergruppelederne samlet innkalles til møte i dekanatet en gang per semester.

5.5.2 Felles forskermøte

En del informasjon fra forskningsfeltet vil kunne være av interesse for alle fakultetets forskere. Etter inspirasjon fra utdanningsfeltet, der det gjennomføres jevnlig lærermøter med alle fakultetets undervisere, foreslås det å opprette *Felles forskermøte* som et halvårlig eller årlig felles informasjonsmøte. Her vil alle fakultetets forskere inviteres, og møtene foreslås avholdt enten fysisk eller digitalt.

5.5.3 Styrket satsning på fellesarrangementer på fakultetet

Informasjonsinnsamlingen synliggjorde at mange av fakultetets ansatte ønsker mer faglig og sosial kontakt på tvers av fakultetet. Arbeidsgruppen foreslår at det gripes fatt i det sosiale så snart som mulig. Det foreslås å etablere en lavterskel sosial arena der fakultetets ansatte kan møtes med jevne mellomrom.

5.5.4 Kontaktpunkter mellom instituttledere, forskergruppeledere og faggruppeledere

Arbeidsgruppen anbefaler at instituttledelsen i god tid før hvert semester innkaller fakultetsoppnevnte forskergruppeledere og fakultetsoppnevnte faggruppeledere ved eget instituttet, samt andre ledere av større eksternfinansierte prosjekter ved instituttet, til et felles møte der tema er semesteret som ligger foran. Formålet med møtet bør være å se på aktiviteten ved instituttet som helhet: å legge til rette for gode synergier og å søke å unngå kollisjon mellom arrangementer. Et slikt møte vil kunne bidra til viktig informasjonsutveksling.

Vedlegg

1. Nettbasert spørreskjema sendt ut til fakultetets vitenskapelige ansatte.
Norsk og engelsk versjon.
2. Spørsmål til intervjuer med instituttene
3. Spørreskjema til forskergruppelederne
4. Oversikt økonomi (forbruk og inntekter) for forskergruppene 2017-2020
5. Retningslinjer for fakultære forskergrupper 2018-2021 ved Det
utdanningsvitenskapelige fakultet